

הכוונה על הלב גופו, אלא הכוונה ליועצי הלב, שאם שומע לעצת הכליה הימנית יהיה לב חכם לימינו דהיינו לעצת ימינו וכו'). והנה, חכמי הטבע בימינו טוענים שאין ללב כל תפקיד מחשבתי ואינו אלא משאבה פשוטה ותו לא. וכבר הביא הפח"צ (ערך כליות יועצות) שכך שאלו מהר"ם פרוכניצאלי: "למדנו רבינו במ"ש רז"ל הכליות יועצות, כי לא נמצא לרופאים ולטבעיים דבר זה, אבל יראה מדבריהם כי העצה כמות... [ויראה במש"כ לעיל בהערה 109ג שגם בדברי חז"ל בתלמוד ובזוה"ק מצאנו שהמחשבה היא כמות]. וענה לו הפח"צ (שבעצמו היה רופא מפורסם באיטליה): "תשובה שומע לעצת חכמים בכליות יועצות חכם... ואע"פ שהרופאים והטבעיים לא דברו בהם כך, אין להביא ראייה נגד קבלתם (=של חז"ל, אב"ד), והכתובים אומרים בוחן לבות וכליות, צרפה כליות ולבי. ואלו היה לרופאים ולטבעיים קבלה מהנביאים וזקנים מפי מ"ר מסיני... כי הפילוסופים המתחכמים בחכמת הטבע השיגו דברים רבים... אך לא ירדו לעמקם... כי דיעתם שטחית... אמנם עמוקה היא חכמת חכמינו אשר עמדו בסוד ה'... ליוראיו... והיודעה והמכירה יוכל לעשות נפלאות יותר ממה שנתפארו הטבעיים... לכן אין לנו אלא דברי בן עמרם וקבלתו איש מפי איש... הכליות להן חלק בבינה ולא הגיעו חכמי הטבע במדע זה, להיות כי אין להם אות ומופת... ואחת יועצתו וכו' והלב מבין ובוחר" (בין טוב לרע). וכבר ביארתי שם בהערה 109ג שאכן המוח הוא משכן המחשבות הגשמיות ומרכז המידע והזכרון, השולח בהתאם פקודות להפעלת איברי הגוף השונים, אך מקום משכן המחשבות הרוחניות הוא בלב, כמו שביאר הכוזרי (שם) שהגוף מסודר תחת הנהגת הלב שהוא מקום משכן הנפש, והמוח שהוא מקום החושים הוא משנה ללב, וכל פעולתו נשענת על הלב ונעשית באמצעותו, וכ"כ הבא"ח (בפתיחת פרשות בא ובהעלותך). וזה פירוש מאמרם "לב מבין", וכל המקראות "לב חכם ונכון", "לב נשבר", "לב טוב", "לב רע", "לב טהור", "לב רגז", "לב שומע", "הגיון לבי", "זדון לבי", "חסר לבי", "משאלות לבי", "ייתחק לבי", "על לב" ועוד. (וראה עוד בקהלת רבה [סוף פרשה א] שאמרו רשימה ארוכה: "הלב רואה שנאמר וכו' הלב שומע... הלב שמח... הלב מתנחם... הלב מחשב... הלב מתאוה" וכו'). ותפקיד זה הינו רוחני לחלוטין באופן שאין ביד חוקר בן תמותה לראותו בעיני בשר. (והראוני כי הראב"ע רמו לזה בפירוש הפסוק כבראשית א, א: "נשמת האדם העליונה תקרא לב, והלב גוף, והיא איננה גוף, בעבור היות הלב המרכבת הראשונה לה"). ומצאתי בילק"ש (משלי תחקט): "והחכמה מנין תמצא, מלמד שהיה שלמה מחפש ואומר היכן היא החכמה מצויה, ר' אליעזר אומר בראש, ר' יהושע אומר בלב, ואתיא כדעתיה דר' יהושע דאמר החכמה היא בלב דכתיב נתת שמחה בלבי ואין שמחה אלא חכמה וכו' ואף דוד פרש עליה לב טהור ברא לי אלהים, מפני מה נתנה חכמה בלב לפי שכל האברים תלויים בלב, אמר שלמה וכו' והיכן חכמה נתונה בלב שנתונה באמצע האדם, נמצאת אומר שדוד תפס כדברי ר' אליעזר, ושלמה תפס כדברי ר' יהושע". (ואולי היא גם מחלוקת התלמוד והזוהר, שבתלמוד ורוב המדרשים הלב הוא העיקר, ולזוהר המוח הוא העיקר, כמש"כ בזוה"ק [פרשת פנחס]: "מוחא... רכיב ושלט על הלב", או יתכן לפרש ע"פ דברי הכוזרי והבא"ח דלעיל שתלויים ומשלימים הם זה את זה).

ע"כ): "הלב הוא ראשית כל בע"ח, והוא מתהווה ראשונה בעת ההריון... (=הוא האיבר הפנימי שמתהווה כבר בחודש הראשון לחיי העובר, אב"ד) ומה שמתהווה ראשונה הוא הלב וחלליו... והוא יסוד הבריאה ואח"כ הם נוצרים האברים אחד לאחד עד שנגמרה ההוייה, ויש כבע"ח שלשה אברים ראשיים והם הלב והמוח והכבד, סימן להם מל"ך. וראש כולם הוא הלב, וכ"כ מכל משמר נצור לכן כי ממנו תוצאות חיים... ואם ניקב הלב הבע"ח הוא מת לשעתו, כי הלב אינו סובל פרוק חבור... והלב הוא באמצע הגוף כראוי לכל מלך שיהיה באמצע המלכות כי הכל צריכין אליו, ונוטה תחתונו אל השמאל... וצורת הלב הוא עגול למעלה והולך ומתחדד למטה כעין צורת פרי היער הקרוי בלשון קדר צנובר (=איצטרובל האורן)... [בדומה לזה מצאנו בדברי חז"ל (ויק"ר אמור ל, יד): "והאתרוג דומה ללב"]. (ומש"כ שהלב הוא באמצע הגוף, הוא מפורש בילק"ש משלי [תחקט]: "והיכן חכמה נתונה בלב שנתונה באמצע האדם", וכאן המקום להזכיר דבר הלכה מהלכות וידוי שכבר עורר הבא"ח [שנה ראשונה כ"תשא, ג]: "וכבר ידוע דמקום הלב הוא תחת הודד כארבע או חמש אצבעות נמשך לצד פנים, וכל אדם יהיה נזהר להכות שם על הלב, ולא כאותם המכים למעלה מן הודד או על הודד עצמו, דאין זה מקום הלב", וגם כבהמה הלב הוא באמצע הגוף באורך [בסוף עצם החזה המכרת הצלעות, תחילתו כנגד הצלע השלישית וסופו כנגד החמישית או השישית] וברוחב [במרכזו, באלכסון נוטה לצד שמאל, ואונות הריאה סוככות עליו, אב"ד]).

בשור בינוני משקל הלב הוא כשנים עד שלשה ק"ג (שהם כמחצית האחוז ממשקל הגוף). ומפלאי הבריאה הוא שאותו אבר שרידי קטן, הינו משאבה רבת עצמה הפועלת כל ימי חיי הנכרא ומזרימה את הדם לכל חלקי גופו. ו"הדם הוא הנפש", המעביר לכל אבר את צרכיו שהם חומרי מזון ונשימה, וכן מוציא מכל אבר את אותם החומרים שאינו זקוק להם. וכמו שתיאר הכוזרי (ב, כו) שהלב צריך דם, והדם נוצר ע"י כלי העיכול, ולכן הלב צריך את הקיבה ואת הכבד והצינורות המשמשים אותם, וכן צריך הלב את הריאה והגרון והאף וטרפס הכבד שביאו לו אויר ואת איברי הפרשה שיוציאו את מותרי הגוף וכן צריך הוא לאיברי התנועה, אך מצד שני זקוקים כל אותם האיברים ללב שיספק להם דם לחיותם, כי הוא המנהיג (יוצא שיש בגוף מעגל של מנהיג הזקוק לעם לחיותו, אך כל חיותו של העם היא מהמנהיג).

הבורא בחכמתו הגין על הלב החשוב בהגנה רבה. הלב עצמו עטוף בשכבת שומן קשה הנקראת טרפס הלב, וכן מוגן הוא ע"י הצלעות הסוככות עליו מכל צד.

הלב מחולק לחללים כפי שיבאר בהערה 122ג, ושם גם אבאר בקצרה את דרך פעולת הלב בהזרמת הדם ממנו ולגוף ובחזרה.

והנה, כמעט בכל המקראות אנו מוצאים את הלב כמרכז המחשבה: "וכל יצר מחשבות לבו" (בראשית ו, ה), "רבות מחשבות בלב איש" (משלי יט, כא) ועוד. ותנו רבנן בכרכות (דף סא ע"א): "כליות יועצות לב מבין", ופירש"י שם: "כליות יועצות — את הלב עשה כן. והלב מבין — מה יש לו לעשות, אם ישמע לעצת הכליות אם לאו, ומנין שהכליות יועצות שנאמר... אף לילות יסרוני כליותי, ומנין שהלב מבין שנאמר [ישעיה ו] ולבבו יבין". (וביאר המהרש"א שמאמר זה קאי על מה שאמר לפני כן: "שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו וכו' דכתיב [קהלת י] לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו", דהיינו שאין

121ג. הציור שלפנינו מראה את המקום המדובר בסוגינתו סוגית "ניקב הלב לבית חלליו" בגוף העוף, והאיברים הסוככים אותו. דין העוף והבהמה